

DINO BUZZATI

El desert dels Tàrtars

labutxaca

Dino Buzzati

El desert dels Tàrtars

Traducció de Rosa M. Pujol i Mercè Senabre

Empúries
Barcelona

Títol original: *Il deserto dei Tartari*

© Dino Buzzati Estate. Reservats tots els drets.

Publicat a Itàlia per Arnoldo Mondadori Editore, Milà

La primera edició en català d'aquesta obra es va publicar
a Empúries l'any 1985

Primera edició en aquest segell: octubre del 2016

© de la traducció: Rosa M. Pujol i Mercè Senabre, 1985

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Víctor Igual

Impressió: QP Print

DIPÒSIT LEGAL: B. 14.301-2016

ISBN: 978-84-16600-28-1

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa
a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

TAULA

I	7
II.....	15
III.....	30
IV.....	42
V.....	48
VI.....	57
VII.....	65
VIII.....	74
IX.....	83
X.....	90
XI.....	99
XII.....	106
XIII.....	126
XIV.....	135
XV.....	153
XVI.....	176
XVII.....	182
XVIII.....	189
XIX.....	195

XX	204
XXI	211
XXII.....	221
XXIII	239
XXIV	245
XXV.....	249
XXVI.....	256
XXVII	263
XXVIII	276
XXIX.....	283
XXX.....	289
<i>Nota de les traductores. . . .</i>	297

I

EN GIOVANNI DRAGO, un cop nomenat oficial, va marxar de la ciutat un matí de setembre per arribar a la Fortalesa Bastiani, la seva primera destinació.

Es va fer despertar que encara era de nit i es posà per primera vegada l'uniforme de tinent. Quan acabà, es va mirar al mirall a la claror d'un llum de petroli sense trobar-hi, però, el goig que n'esperava. A la casa hi havia un gran silenci, se sentien només petites remors en una cambra veïna: la seva mare es llevava per acomiadar-lo.

Feia anys que esperava aquell dia, l'inici de la seva vida autèntica. Pensava en les grises jornades de l'Acadèmia Militar i recordà les tardes amargues d'estudi —quan sentia passar pel carrer la gent lliure i presumiblement feliç— i els despertars d'hivern a les grans cambres glaçades en les quals planava el malson dels càstigs. Recordà la tristesa de comptar els dies un per un, que semblava que no s'acabaven mai.

Ara, finalment, era oficial, ja no havia de consumir-se més damunt dels llibres ni de tremolar en sentir la veu del sergent, fins i tot això s'havia acabat. Tots aquests dies que li havien semblat tan odiosos havien passat per sempre, eren només un seguit de mesos i anys que no es repetirien mai. Ara era un oficial, tindria diners, potser les dones boniques s'hi fixarien, però en el fons —i en Giovanni Drogo se n'adonà— el temps més bo, la primera joventut, probablement s'havia acabat. I en Drogo es mirava fixament al mirall i veia un somriure forçat en el seu rostre que, inútilment, havia intentat d'estimar.

Tot allò no tenia sentit: per què no aconseguia de somriure amb la descurança que calia mentre s'acomiadava de la mare? Per què tampoc no parava atenció a les seves darreres recomanacions i només aconseguia de sentir el so d'aquella veu, tan familiar i humà? Per què anava d'un cantó a l'altre de l'habitació amb un neguit que no treia cap a res, sense aconseguir de trobar el rellotge, el fuet i la gorra que eren precisament al seu lloc? No anava pas a la guerra! Dotzenes de tinentes com ell, els seus antics companys, deixaven en aquella mateixa hora la casa pairal entre alegres rialles, com si anessin a una festa. Per què només podia dir a la mare tot de frases genèriques sense sentit en lloc de paraules de tendresa que la tranquil·litzessin? L'amargor de deixar per primera vegada l'antiga casa on havia nascut a les esperances, els temors que comporta qualsevol canvi i

l'emoció d'acomiar-se de la mare sí que li omplien l'esperit, però, per damunt d'això, planava un pensament insistent que no reeixia a identificar, com una mena de presentiment vague de coses fatals, com si estigués a punt de començar un viatge sense retorn.

El seu amic Francesco Vescovi el va acompanyar a cavall el primer tros de camí: el trepig de les bèsties ressonava pels carrers deserts. Ara, a trenc d'alba, la ciutat estava encara submergida en el son, aquí i allí. Als pisos més alts, s'obria algun porticó. Apareixien rostres cansats, ulls apàtics fitaven per un moment l'esplèndida sortida del sol.

Els dos amics no parlaven. En Drogo pensava com devia ésser la Fortalesa Bastiani però no aconseguia d'imaginar-se-la. No sabia on era ni quant de camí calia fer. Alguns li havien dit que hi havia una jornada a cavall, d'altres que menys, cap d'aquells a qui ho havia demanat en realitat no hi havia estat mai.

A les portes de la ciutat, en Vescovi va començar a parlar amb vivacitat de les coses de sempre com si en Drogo només anés a fer un volt. Després, en un moment donat, digué:

—La veus, aquella muntanya plena d'herba? Justament aquella. Veus la construcció que hi ha al cim?
—deia—. Ja és una part de la Fortalesa, un reducte avançat. Hi vaig passar fa dos anys, me'n recordo, amb l'oncle, quan anàvem de cacera.

Ara ja havien sortit de la ciutat. Començaven els camps de blat de moro, els prats, els boscos rogens de tardor. Pel camí blanc batut pel sol avançaven l'un al costat de l'altre. En Giovanni i en Francesco eren amics, havien viscut plegats durant molts anys, amb les mateixes passions, les mateixes amistats; s'havien vist sempre, cada dia. Després en Vescovi s'havia engreixat; en canvi, en Drogo havia arribat a oficial i sentia que l'altre ara li era llunyà. Tota aquella vida fàcil i elegant ja no li pertocava, coses greus i desconegudes l'esperaven. El seu cavall i el d'en Francesco li semblava que tenien ja un pas diferent, un trepig, el seu, menys lleuger i viu, un fons d'ànsia i cansament com si fins i tot la bèstia sentís que la vida li estava a punt de canviar.

Havien arribat al capdamunt d'una pujada. En Drogo es girà enrere per mirar la ciutat a contrallum: fums matinals s'alçaven de les teulades. De lluny veié casa seva. Identificà la finestra de la seva cambra. Probablement els finestrons eren oberts i les dones l'endrecaven. Ara desfarien el llit, desarien les coses en un armari i després tancarien els porticons. Durant mesos i mesos ningú no hi entraria tret de la pols pacient i, els dies de sol, tènues ratlles de claror. Vet-lo aquí, tancat en la foscor, el petit món de la seva infantesa. La mare la conservaria així per tal que quan ell tornés s'hi pogués retrobar encara, perquè allà dintre pogués ser sempre noi fins i tot després de la llarga absència; i certa-

ment ella es feia la illusió de poder conservar intacta una felicitat desapareguda per sempre, d'aturar el pas del temps i que, en obrir altra vegada les portes i les finestres quan el fill tornés, les coses encara fossin com abans.

Aquí, el seu amic Vescovi es va acomiadar afectuosament i en Drogo va continuar sol pel camí i s'anà apropant a les muntanyes. El sol batia de ple quan ell arribà a l'entrada de la vall que conduïa a la Fortalesa. A la dreta, al cim d'una muntanya, s'hi veia el reducte que en Vescovi li havia indicat. No semblava pas que faltés gaire camí.

En Drogo, delerós d'arribar-hi, sense aturar-se a menjar, esperonà el cavall ja cansat camí endavant, un camí que es feia abrupte i quedava encaixonat entre estimballs. Topar-se amb algú era cada vegada més difícil. En Giovanni preguntà a un carreter quant li faltava per arribar a la Fortalesa.

—La fortalesa? —respongué l'home—. Quina fortalesa?

—La Fortalesa Bastiani —va dir en Drogo.

—Per aquesta banda no n'hi ha pas, de fortalases —féu el carreter—. No ho he sentit a dir mai.

Era evident que n'estava mal informat. En Drogo repregué el camí però notava una lleugera inquietud a mesura que la tarda avançava. Escorcollava els límits altíssims de la vall per descobrir la Fortalesa. S'imaginava una mena d'antic castell amb unes muralles vertiginoses. A mesura que passaven les hores

es convenia cada vegada més que en Francesco li havia donat una indicació equivocada; el reducte que li havia assenyalat devia haver quedat ja molt enrere. I el capvespre s'acostava.

Heus-los aquí, en Giovanni Drogo i el seu cavall, tan petits al pendent de les muntanyes que es fan cada vegada més grans i salvatges. Continua pujant per arribar a la Fortalesa de dia però, més ràpides que no pas ell, des del fons on retrona el torrent, més ràpides que no pas ell s'enfilen les ombres. En un cert punt arriben just a l'alçada d'en Drogo, el vessant oposat del congost. Sembla per un moment que hagin alen- tit la cursa, com si no el volguessin descoratjar, des- prés llisquen amunt per cingles i penyals: el cavaller ha quedat a sota.

Tota la petita vall era atapeïda de tenebres viole- tes, el sol il·luminava només les nues crestes herboses, a una alçada imponent. De sobte, davant d'en Drogo aparegué, negra i gegantina contra el puríssim cel del capvespre, una construcció militar que semblava antiga i deserta. En Giovanni sentí que el cor li bate- gava perquè aquella devia ser la Fortalesa, però tot, des de les muralles fins al paisatge, respirava un aire inhospitalari i sinistre.

Girà al voltant però no trobà l'entrada. Tot i que ja era fosc no hi havia cap finestra il·luminada ni es veien llums de guàrdia als caires de les muralles. No- més un ratpenat oscil·lava contra un núvol blanc. Fi- nalment en Drogo intentà cridar:

—Ei! —féu—. Que hi ha algú?

Aleshores d'entre les ombres amuntegades al peu de la muralla en sortí un home, una mena de rodamón i de pobre, amb una barba grisa i un sac petit a la mà. Dins la penombra, però, no es distingia bé, només el blanc dels seus ulls feia reflexos. En Drogo l'esguardà amb agraïment.

—Digui, senyor, qui busca? —preguntà.

—La Fortalesa, busco. És aquesta?

—No, ja no n'hi ha cap, de Fortalesa, aquí —va dir el desconegut amb veu afable—. És tot tancat, potser ja fa deu anys que no hi ha ningú.

—I on és la Fortalesa, doncs? —demanà en Drogo, de cop i volta irritat contra aquell home.

—Quina Fortalesa? Aquella potser? —i en dir-ho, el desconegut estirava el braç per assenyalar alguna cosa.

A través d'una esquerdada de les roques properes, ja recobertes de fosc, darrere d'una carena envitricollada, a una distància incalculable i submergit encara en la vermellor de la posta del sol com si sortís d'un encanteri, en Giovanni Drogo veié un turó erm i al damunt una línia regular i geomètrica d'un peculiar color groguenc: el perfil de la Fortalesa.

I que n'era de lluny, encara. Vés a saber a quantes hores de camí i el seu cavall ja estava esgotat. En Drogo la contemplava fascinat. Es demanava què hi podia haver de desitjable en aquella solitària bicoca quasi inaccessible, tan separada del món. Quins se-

crets amagava? Però eren els darrers instants. Ja els últims raigs de sol s'apartaven lentament del turó llunyà i pels grocs bastions amunt irrompien lívides ventades de la nit que queia.